

LIDT AF HVERT
OM
STORT OG SMÅT
OM
DIT OG DAT
AF

Johanne og Johs. Andersen

Gården ligger syd for landevejen i den gamle by. Foruden marken var der dengang og nu en toft (touten) og en stor have. I mors og fars ægteskab var der 10 børn, hvoraf to døde tidligt, Kathrine som 3-årig og Anton som 20-årig. Selv om de 6 drenge ikke var meget interesserede i landbrug, hjalp de flittigt deres gamle far. Søren var den første i sognet, der dyrkede roer. Han såede dem med hånden, lavede en radrenser af en trillebør og lugede med hånden. Folk spurgte ham om, hvad han ville med dem, hvortil han svarede, at dem ville han give køerne til vinter hvortil de svarede, at så døde de. Jens var meget fin på det, og når han skulle køre ajle ud, måtte han have handsker på, for at hænderne ikke skulle komme til at lugte for meget. Kristian havde mest lyst til håndværk og kom i lære hos smeden i Mattrup.

Jeg husker et par oplevelser fra gården. En dag løb jeg nede i haven mellem frugtbuskene, og jeg husker den dag, da Jens Madsen kom for at købe gården. Jeg var meget vred, fordi jeg forstod, at vi skulle flytte fra denne dejlige gård.

Vort nye hjem blev den lille ejendom i Grædstrup. Der var 4 tønder land. Vi havde to køer, nogle grise og høns. Efterhånden var vi søskende nu spredt for alle vinde undtagen vi to små. Kristiane i København for at lære at blive sygeplejerske, Søren i købmandslære, Kristian i smedelære, Jens kom ind til militæret, Anne og Martin til Linnerup hos onkel Niels, men søde venner! når de så kom hjem om søndagen! Så kan det nok være, at mor fik brug for sin gårdmandskonekunst fra Bavnehøjgård, hvor hun altid havde haft mange og meget at regere med. Hun havde altid været meget gavmild, og de unge tjenestepiger, som døjede med at få det, de kunne spise, kom om aftenen til Bavnehøjgård og fik rullepølse mellem madder. Nu havde mor nok ikke så meget at tage af, men vi spiste godt. Vi slagtede af og til en gris, saltkarret stod i laden, og når mor var på indkøb i Brædstrup, var det altid spændende at se, hvad hun kom hjem med. Ofte var det så spændende, at vi ikke kunne vente, men gik hende i møde, selv om vi var bange for at gå gennem den store skov. Mor og far kunne ikke cykle, nej de gik, ofte meget langt.

En leben var der, når de kom hjem om søndagen. Søren havde fået fotografiapparat og lavede billeder inde i mørket over den store bageovn. Jens fik motorcykle, og den skulle vi prøve at sidde bagpå. Kristian spøjte med mors rok på loftet, og da vi to små havde fået anlagt en have, bl.a. med jordbær, kunne de godt finde på at jage os ud af haven for selv at spise dem. Det var vi nu meget kede af, men vi var de små og kunne intet stille op mod dem.

Vi var de små. Vi legede sammen, drillede hinanden, gik i skole sammen i den gamle

Grædstrup skole, først hos lærer Lund, senere hos lærer Laier. Vi havde fået en stumphalet ko. Jeg stod og kælede for den. Pludselig slog den hovedet om efter en flue. Den jog hornet ind gennem min kind. Derfor har jeg kun et smilehul. Jeg løb skrigende hjem, og Laurids kom leende bagefter. Han kunne ikke forstå, hvad der gik af mig. En lørdag aften kom Kristian hjem. Jeg sad på køkkenbordet. Så sagde han, at det var en fornøjelse at se, som jeg havde fejlet gården, nu havde han en cykel til mig. Det var en mægtig gave, og vi lærte hurtigt at bruge den. Ellers måtte vi hjælpe mor i haven, som var meget stor, for far var for det meste i værkstedet eller også ude hos folk for at sætte vinduer i. Far var snedker.

Da krigen brød ud i 1914 var vi dybt rystede. Rygterne svirrede, og man troede, at også vi, som i Tyskland, skulle til at uddanne ganske unge til soldater. Man kunne ikke vente besked, men hentede avisen i Brædstrup.

Så kom jeg til Dyrendal. Jeg længtes. Jeg græd. Jeg savede træ. Jeg passede køer, men jeg længtes. Om vinteren sov jeg inde i et værelse ved siden af sovekammeret. Om sommeren sov jeg i karlekammeret.

Imidlertid havde Kristian købt smedeforretning i Boest. Ejendommen i Grædstrup blev solgt, og mor og far flyttede til Boest. Her døde far i marts 1916 og blev begravet på Klovborg kirkegård. Jeg husker, at vi sang: "Den store hvide flok vi se", vist med melodi af Grieg. Jeg kom hjem til mor til november 1916, fordi jeg skulle gå til præst om sommeren hos pastor Nygaard Andersen, Klovborg. Da de så kom til at mangle en andenkarl hos Karen Eriksen, Østerdamgård, flyttede jeg derud den 15 marts 1917. Det var et godt sted at være, men der var meget at bestille om sommeren: Op kl. 5 morgen, og ofte var vi ikke færdige om aftenen, før kl. 20. Til gengæld havde vi det godt om vinteren, når vi kun skulle passe kreaturer, tærsk og køre roer ind. Vi plantede en masse træer ude i søndermarken. Disse træer er store nu.

I 1921 flyttede jeg til mit fødehjem, Bavnehøjgård i Klovborg hos Mads Kristian Madsen. Jeg var med til at bryde den gamle stald ned og bygge en ny. På det tidspunkt var der mange unge i Klovborg, bl.a. et godt KFUM arbejde og et sangkor.

Fra 1923 til 1925 var jeg forkarl i Skade præstegård. Vi var to karle og en fodermester. Johanne og Martin Olesen havde en gård med 110 tønder land, og så havde vi præstegården i Forpagtning. Der var ca. 30 tønder land, så der var nok at bestille, men vi havde det godt. Der var tre børn, 2 drenge og en pige. Når Martin Olesens skulle ud at rejse, blev jeg betroet bedriften samt passe på børnene, så jeg sov i stuehuset om natten. I det ene år byggede vi en ny lade. Et år havde vi mund- og klovsyge. Det var skrækkeligt at se de mange dyr lide.

Nu havde jeg allerede som 10-årig bestemt at blive lærer, men da jeg som barn havde været en del syg, mente familien, at jeg havde bedst af at blive landmand. En aften besøgte jeg min søster og svoger i Dyrendal. I aftenens løb kom jeg til at sige, at min lyst stadig stod til at blive lærer. Så sagde min svoger: "Så giv dig til at læse." Jeg mente, at jeg var blevet for gammel, men det syntes han ikke. Da jeg kørte hjem den aften, var min beslutning taget, og jeg ville så have en vinters forberedelse hos min svogers broder i Vigsø, hvortil jeg rejste november 1925, 22 år gammel.

Den 3. september 1926 startede en præstekammerat og jeg så mod Nørre Nissum seminarium. Det var en stor forandring for mig, der nu skulle til at tale rigsdansk. Der skete meget på seminariet de første dage i et skoleår. Det første, jeg så, var, at en seng blev hejst op på anden sal og trukket ind gennem et vindue. Det var nogle elever, som var kommet

før os og som nu var i færd med at indrette sig. Kaos er der i de første dage. Der handles med møbler og bøger. Der hamres, hænges billeder op, men det varer ikke mange dage, så begynder arbejdet. De, der tror, at man på et seminarium ikke har noget at bestille, tager storligen fejl. Værst var det i Forberedelsesklassen, da vi der var 44 elever, og vi vidste, at kun 26 kunne optages i 1. klasse, ergo skulle 18 væk, dumpes. Jeg sled forfærdeligt dette år, men nåede da også at blive nr. 6 med en gennemsnits eksamen på mg plus. Så hårdt gik det heller ikke til de sidste tre år.

Det er klart, at når man går 100 elever sammen, så sker der noget af og til. Det gjorde der også på Nørre Nissum seminarium. Der blev arbejdet, men der blev også holdt fest. Den største årlige fest var elevfesten i november. For at skaffe penge blev der forud holdt en auktionsaften. Alt skrammel: Gamle brugte bøger uden blade og bind, gamle støvler, flipper, høje og lave hatte, ubrugelige violinbuer og standerlamper m.m. blev foræret til auktionarius, der selvfølgelig var iført kjole og hvidt, havde høj hat på, stort overskæg og havde en hammer i hånden. Alt blev solgt for højeste bud sammen med en masse ting, som var foræret af de handlende og gode naboer: Et par stykker træ, pakket ind i chokoladepapir, en lagkage, lavet af surdej og pyntet med æggehvite (pisket), en kålrabi, pænt indpakket, en wc in miniature. Det var ikke underligt, at køberen somme tider kunne blive lidt sur, når han havde købt "katten i sækken".

Så var der selvfølgelig tombola, gættekonkurrence, restauration, et museum, hvor man blandt andet kunne se lærernes samvittighed, når de havde fået en elev til at være "bet". Det var et stykke kul i et glas med vand. Der var et negerorkester, som spillede på redekam, grydelåg og mundharpe.

Elevfesten blev holdt i gymnastiksalen, som var smukt pyntet. Der blev opført skuespil og revy. Der var underholdning af orkester og sangkor. Der blev drukket chokolade og kaffe, holdt masser af taler af lærere og elever. Der blev sluttet af med tableau og andagt. Ind mod jul var det festernes tid: Klassefester, bygningsfester, pensionatsfester, og til sidst julefesten, som i pragt og skønhed overgik elevfesten, men det var også i denne tid, urostifterne havde deres gyldne tid. En sådan havde engang haft morskab af at gå rundt og vælte en hel masse senge. Straffen udeblev ikke. Han blev idømt buksevand. Han fik benene i vejret og derefter adskillige kander koldt vand ned i hvert bukseben. Han var fri for at tørre sveden af sig bagefter. I det hele taget spillede vand en stor rolle som elevernes indbyrdes opdragelsesmiddel. Dersom en skulle have sig hævn på en kammerat, skete det ofte ved, at en kande vand blev hældt ned i hovedet på synderen. Hvis man ikke var "over sin fjende", kunne en cykelpumpe også bruges til at sende ham en stråle i ansigtet for at afkøle ham. Et par kammerater var en dag kommet efter hinanden, den ene havde låst døren. Da der var en, som bankede på, troede han, at det var kammeraten. Han for til døren, rev den op og ville fatte den indtrædende i kravetøj med ordene: "Jeg skal lære dig!" Hvem var det så, han stod med i hånden og nær havde kværket: forstanderen. Jo, på den måde hændte det tit, at man kom "galt af sted".

De fleste dage gik dog uden de helt store begivenheder, men med slid og slæb, for indimellem var der prøver og eksamen i god gammeldags betydning. Så var der ferien, som et år blev brugt til en studietur til Sydslesvig,

Kongens fødselsdag blev fejret med sportskampe af forskellig art og mellem forskellige klasser og hold, men også mellem Nørre Nissum og Ranum seminarier, hvorfra vi altid havde gæster den dag. N.N.sem kaldtes Hellas, og en del af bygningerne havde hellenske navne, som Athen, Korinth, Akropolis, Sparta osv.

Jeg spiste på et pensionat i Korinth. Bestyrerinden hed fru Madsen, og hun var såmænd som en mor for os. Når vi skulle til eksamen, fik vi gerne noget ekstra. Det største pensionat hed Borgen og lå ved seminariet. Oppe på bakken lå højskolen og kirken. Der var en stor menighed., en dygtig præst, en vældig sang, og ofte spillede vor sanglærer på orglet, som foruden mange stemmer også havde klokkespil. Til den anden side havde vi Byskov Bakke, hvortil vi gik tur for at få frisk luft, men somme tider blev det nok også til små stævnmøder, for dengang måtte forlovede ikke gå på seminariet sammen.

Vi forberedte os til en livsgerning, og derfor ventede vi efter at blive færdige. Ved afslutningsfesten fik vi selvfølgelig mange taler og formaninger. Så måtte vi til at søge plads, og det var ikke helt smertefrit på denne tid, da der ofte var langt over 100 ansøgere til en stilling. Jeg ved ikke, hvor mange ansøgninger jeg skrev, måske over hundrede. Når man så havde sendt en ansøgning, skulle man bagefter på cykel for at hilse på skolekommissioner og sogneråd. Jeg ved ikke, hvor mange km. jeg cyklede, men det blev til mange.

Alligevel, heldig var jeg. For lærer Fuursted i Agerfeld sendte bud til mig, om jeg ville være vikar for ham i vinteren 1930-31. Jeg fik 25 kr. om måneden samt kost og logi. Så skulle jeg også spille i Vinding kirke, hvortil der var ca. 6 km. Det var somme tider drøjt, når sneen lå i store driver, og jeg skulle gå. Desuden prædikede pastor Larsen længe, så klokken kunne godt blive hen ad et, inden jeg kom hjem.

Sommeren 1931 var jeg vikar ved børnehjemmet, Vejle Fjord, og om efteråret blev jeg indstillet som nr. 1 til et vinterlærerembede i Sønder Bork. Samtidig fik jeg et vikariat i Hove ved Lemvig. Det ringede jeg afbud til, men et telegram fra pastor Skjødt oplyste mig om, at jeg skulle sige nej til Sønder Bork og komme til Hove, for det var meningen, at andenlæreren skulle have førstelærerembedet, så skulle jeg være vikar og senere være andenlærer og således få "foden ind". Sådan gjort, men.. inden jeg kom derop havde provsten bestemt, at andenlærerembedet skulle nedlægges, fordi der var for få børn. Det var den gamle provst Rendtorf i Bøvlingbjerg, som stod for det. Da han så havde en stilling som biskolelærer i Torsminde, søgte jeg det, rejste ud til ham og forklarede, at jeg nu blev arbejdsløs. Han svarede, at han ikke ville have mig, for når jeg havde været der en kort tid, ville jeg søge noget andet. Han ville have en med en meget lille eksamen, og sådan blev det.

Jeg rejste fra Hove 1 marts 1932. Da jeg gik i Struer og ventede på et tog, blev der kaldt på mig i højttaleren, at jeg skulle komme til telefonen. Det var fra Bjerre ved Studsgård, hvor jeg skulle begynde dagen efter. Glad var jeg, fra Bjerre søgte jeg på kraft, havde en ferie og et 8 dages kort med DSB, søgte, rejste, cyklede. Det gav resultater med indstillinger og et vikariat i Rybjerg og organist ved Rybjerg kirke. Senere blev jeg indstillet som nr.1 til andenlærer, dog som aspirant i begyndelsen. Nu var det så slut med at jage af sted, så tjenestetiden blev sådan:

1903 til 1907 Bavnehøjgård, Klovborg.

1907 - 1915 Grædstrup.

1915 - 1916 Dyrendal.

1916 - 1917 Boest

1917 - 1921 Østerdamgård

1921 - 1923 Mads Kr. Madsen, Bavnehøjgård, Klovborg.

1923 - 1925 Martin Olesen, Skade præstegård, Klovborg.

1925 - 1926	Lærer Peter Jensen, Vigsø skole.
1926 - 1930	Nørre Nissum seminarium.
1930 - 1931	Agerfeld og Børnehjemmet v. Vejle fjord
1931 - 1932	Hove skole, Hygum Hove. Bjerre, Studsgård.
1932 - 1935	Rybjerg skole pr. Roslev.
1935 - 1963	Førstelærer ved Ørum skole.
1963 - 1970	Skoleinspektør ved Ørum fællesskole.

Foruden lærereksamen har jeg gået på følgende kursus:

1936	kursus i biblioteksarbejde i Vejle.
1938 - 1940	korrespondancekursus i engelsk fra akademiet i Århus.
1940	tillægsprøve i engelsk.
1952	Danmarks lærerhøjskole: to ugers feriekursus i tysk.
1953	samme
1954	samme.
1953 - 1955	fjernkursus fra Danmarks lærerhøjskole i tysk.
1959 - 1960	Danmarks lærerhøjskole: 6 ugers feriekursus i svensk.
1960 - 1962	Danmarks lærerhøjskole: 2 årskursus i dansk i Viborg.

Den 30 december 1932 blev Johanne og jeg viet i Nørre Snede kirke med festmiddag på Lundegård, hvor familien var samlet, i alt ca. 40. Vi nød det de to år i Salling. Vi havde skoletiden fordelt, så vi havde 3 frieftermiddage, og de to eftermiddage kørte vi til stranden for at bade. Selv om befolkningen for største delen bestod af store gårdejere, tog de sig pænt af os unge. Vi blev inviteret med til alle fester i sognet og aftenselskaber sammen med førstelæreren, der havde en Ford 30. Vi havde en stor have og avlede masser af grønsager og jordbær.

I Ørum blev vi hjerteligt modtaget af skolekommission og sogneråd samt af vor lærerinde fru Dorthea Sørensen og hendes mand Martin Sørensen med hvem vi gennem årene havde det bedste samarbejde. Det var også dengang, at en lærer blev indsat i kirken ved oplæsning af kaldsbrevet, her af pastor Holt, som vi samarbejdede med til 1940, da han tog sin afsked.

Allerede i 1935 var der tale om at bygge ny skole, men så kom krigen og gjorde det umuligt. Der var tilløb til at bygge flere gange, bl.a. i 1942, men på grund af uenighed blev det ikke til noget, så først i 1956 kunne vi flytte ned i den nye skole. Med de to gamle skolestuer skete der i årene ikke store forandringer, hvorimod vi flere gange fik lejligheden gjort i stand og udvidet med loftsværelser.

I 1936 kom Arne Dalsgård med flere drenge og bad mig om at starte en FDF kreds. Selv om jeg ikke var begejstret for det i begyndelsen, tog jeg mod til at bede bagermester Støttrup og fuldmægtig Jacobi, Viborg, om at orientere os i Ørum. Resultatet blev, at stiftelsen fandt sted i Ørum missionshus den 10. marts 1937. Johanne havde pyntet lagkager med FDF skjold, og huset var fyldt til sidste plads. Støttrup og Jacobi var der selvfølgelig og skulle tale og vise film. Filmen var jeg ikke glad for og spurgte flere gange, om der var noget anstødeligt, for det var jo første gang, der blev vist film i Ørum missionshus. Jeg fik til svar, at nu skulle jeg holde op med at snakke om den film. Vi sad vist med rystende hænder og bævende knæ, mens filmen rullede og viste drenge på lejr, i bad, på

øvelse og huset væltede ikke. Vi sled til at begynde med, for der skulle være Marselisborglejr om sommeren, så da skulle vi med, men det gik også særdeles fint. I årene frem deltog vi i mange lejre, to gange var vi i Tyskland og to gange i Norge. Mange af drengene var særdeles dygtige og kom adskillige gange hjem med faneplader og præmier. I 1962 holdt vi 25 års jubilæum. Vi opførte i Ørum forsamlingshus Hostrups Genboerne flere aftener for at skaffe penge, desuden 25 års jubilæumsfest for drenge og forældre. Mest imponerende var det dog, at vi i anledning af jubilæet samlede ca. 125 gamle drenge med koner til jubilæumsfest på hotellet. Der var middag, taler, lysbilleder og festligt samvær. I ca. 20 år var jeg kredsfører, derefter formand med Ejnar Schmidt som kredsfører.

Da vi kom til Ørum, var der i klasseværelserne kun en linoleumstavle. Den var alt for lille, så det første var at få lavet en tavle, som nåede fra den ene væg til den anden. Trediverne var en brydningstid inden for folkeskolen. Den nye lov fra 1937 var under forbedelse. Der var nye strømninger på vej, navnlig fra Sverige, bl.a. emneundervisning. Da vi ikke havde så mange undervisningsmidler som ønskeligt, hentede vi en hel del i skolebiblioteket i Viborg. Desuden lavede jeg selv emnekort og stempler til geografiske kort, så vi kunne drive såvel emneundervisning som gruppeundervisning. Læsebøger hentede vi også i skolebiblioteket. I nogle år havde jeg forsøgsundervisning i dansk, helt fra 1. klasse, ligesom nogle lærere i København. Det gav anledning til drøftelse af læseundervisningen på Danmarks skolebiblioteksforenings årsmøde og til artikler i bladet "Børn og bøger".

I den fireklassede skole gik hver dag efter følgende timeplan: 1 time til kristendoms-kundskab, 1 time til regning, 2 timer til dansk, 1 time til sang og historie og 1 time til geografi og skrivning, gymnastiktimerne lå uden for de obligatoriske 6 timer. Biolog og fysik huggede vi tid til fra historie og geografi. De første år havde vi temmelig mange elever, noget over 100, så det blev til ret store klasser. Det værste var, at vi hvert år sendte nogle af de bedste elever til optagelsesprøve på Katedralskolen. Derved tappedes 4. klasse for de dygtigste. Den eksamensfri mellemskole, som kom med 1937-loven hjalp ikke os på landet.

Hvert andet år rejste vi til København med 4. klasse. De første ture var meget spændende. Vi blev modtaget med åbne arme af københavnernes Forening til Provinsbørns Ferieophold. Vi besøgte bl.a. General Motor, Carl Aller, Hjemmet, Tuborg, Rådhus, Christiansborg, Rosenborg samt museer og handelshuse. Selvfølgelig var vi også hver gang i Tivoli og cirkus. Under krigen var der ikke mange skoler, der rejste derover, men vi fik tilbudet, og da forældrene syntes, at vi skulle rejse, gjorde vi det, men glade var vi, dengang færgen lagde til i Århus havn på tilbageturen. Hvert andet år foretog vi også en lang cykeltur. Vi startede om morgenen kl. 5, kørte så til Daugbjerg Dås, besøgte de gamle kalkgruber i Daugbjerg, kørte så tværs over til Mønsted, hvor vi blev vist rundt i de nye gruber. Derfra fortsatte vi til Finderup Lade og til Hald ruin. Vi kom gerne hjem ved 7 (19 tiden) efter en tur på ca. 80 km. Under krigen cyklede vi også til Himmelbjerget, og vi overnattede hos min broder i Addit.

En tid efter, at vi var kommet til Ørum, holdt jeg et foredrag i lærerkredsen. Af avisudklip fandt jeg ud af, at jeg af ældre kolleger blev anset for at være en provo, som trængte til at nøfles. Jeg havde vist givet udtryk for det positive i nogle af de nye pædagogiske ideer. Dem kunne de ældre på Bjerget ikke godtage. For øvrigt begyndte vi med det samme at holde forældremøder hvert år den 25. september, for dagen efter den 26. var

det kongens fødselsdag og fridag, så kunne vi få tid til at rydde op.

Bibliotekets arbejde har så nær tilknytning til skolens arbejde, at en lærer ikke kan lade det ligge. Vi lærer børnene at læse, og så må vi også sørge for, at der er noget til dem at læse. I 1934 var der i biblioteket for Ørum-Viskum-Vejrum kommune et budget på 336 kr. Til at begynde med cyklede jeg rundt i skoledistriktet og samlede penge sammen og prøvede at vække interesse for bibliotek. Desuden lånte vi i Viborg Sparekasse 1000 kr. til start, så efterhånden kom der gang i arbejdet, og interessen var stor, så stor, at der bogstavelig talt ikke var bøger på hylderne undtagen udlånsaftenen, de bøger, som kom ind, blev udlånt med det samme igen. I 1947 blev kommunens folkebogsamling delt i to, nemlig en for Visikum-Vejrum og en for Ørum folkebogsamling. I 1960 var budgettet alene for Ørum 6235 kr. og udlånet var stort navnlig til børnene. I 1965 overgik begge Folkebogsamlinger til Ørum-Visikum-Vejrum kommune. Hidtil havde de været selvejende institutioner. Jeg var bibliotekar til 1963, da lærer Nør overtog arbejdet. Af hensyn til de historiske begivenheder er der udarbejdet en fuldstændig redegørelse, som ligger i Folkebibliotekerne.

I flere år var jeg i bestyrelsen (kasserer) i Viborg amts Skolebiblioteksforening og i Viborg amts Biblioteksforening (i nogle år formand). Det gav anledning til at komme sammen med mange biblioteksfolk på årsmøderne.

Det blev også i årenes løb andet arbejde i amtet og kredsen. I 27 år var jeg i bestyrelsen for Viborg amts Plejehjemsforening, hvoraf en del år som formand. Det var et meget spændende arbejde, men ikke altid lige rart, det kunne der fortælles meget om, men det sker ikke her. Desuden var jeg i nogle år formand for Børneværnsudvalget i Ørum-Visikum-Vejrum kommune. Det blev også til en kassererstilling i lærerkreds 77 en del år. Det var en gruelig masse penge, der skulle skræbes sammen, men det gik fint.

Vi skal også i kirke. De første år var jeg kirkesanger, men da vor organist (frøken Martiny) rejste, søgte lærer Fiil stillingen som organist på den betingelse, at jeg ville spille, indtil han fik det lært. Vi blev enige om at fortsætte arbejdet på dette plan, da min stemme efterhånden ikke var så god, som den havde været. Stadig var vi hver især kirkebylærere, som forestod bisættelser samt deltagelse i mindefester efter begravelser. Det var ikke altid lige rart, fordi folk undertiden glemte, at de var til begravelse, så det var nødvendigt at foreslå salmer. Anderledes var det med de folkelige fester: konfirmationer, bryllupper, sølv- og guldbryllupper samt fødselsdage m.m. Utallige taler har jeg holdt, nogle gode, andre mindre gode ved slige lejligheder. Somme tider måtte jeg også holde længere taler både indensogns og udensogns. I nogle år var jeg tillidsmand for Danmarks-samfundet og fik adskillige faner til foreninger, og så var det min pligt at være med til disse faneindvielser, bl.a. Ørum og Vejrum FDF, skolerne, husmandsforeninger i omegnen, men det var da spændende at være med til.

Som før fortalt var der opræk til at bygge skole i 1942. Gang på gang blev det drøftet, hvordan skoleordningen skulle være, men det kneb med enigheden. I 1955 fejrede den gamle skole i Ørum hundrede års jubilæum. I den anledning fandt vi frem til hele skolens historie, der blev trykt i Viborg Stifts Folkeblad. I 1956 blev planerne for den nye skole i Ørum vedtaget, og den 15 oktober 1957 blev den indviet. Til stede var bl.a. Skoledirektionen for Viborg amt, repræsenteret af amtmand Egede Larsen og frue, skolekommission, sogneråd, arkitekter, håndværkere, lærere. Der blev spist frokost i det nuværende formningslokale, og der blev holdt masser af taler. Ved denne lejlighed fik jeg også sagt, at hidindtil havde vi faktisk været lidt flove ved, at vise vort skolevæsen frem. Nu kunne vi

i fremtiden med nogen stolthed vise skolen frem.

Det var et spændende år, da vi byggede, og dengang der skulle være rejsegilde, havde Johanne og børnene travlt med at binde en vældig stor rejsekrans, og alle børnene gik i procession ned for at aflevere den til tømrerne. Det var også spændende dage, da vi flyttede ind i den nye skole med undervisningsmidlerne, selv om der ikke var så meget.

Nu skulle der efterhånden også ske ændringer på andre områder. I den gamle skole havde vi i begyndelsen af trediverne eksamen to dage: en dag med 4. og 2. klasse, en anden dag med 3. og 1. klasse. Da havde Johanne skolekommissionen til middag de to dage, mens fru Sørensen gav eftermiddagskaffe. Efterhånden fik vi det ordnet sådan, at vi havde alle 4 klasser den samme dag, desuden havde vi i årets løb forældre dage. Selv om eksamen holdt sig i nogle år i den nye skole, blev den senere afløst af besøgsdage og udstillingsdage.

Mollerup skole, som hidtil havde været 4 klasset ligesom Ørum, blev omdannet til småbørnsskole, og lærer Fiil kom til Ørum. Han tog sin afsked i 1965 for at hellige sig arbejdet i Sparekassen, hvor han påtog sig at ordne sognets pengesager. Ved hans afsked sagde jeg bl.a. at lærer Fiil aldrig havde været kedelig, med et godt humør kom han ind i klassen, og han havde en frisk måde at undervise på. Mens jeg her i Ørum tumlede med forskellige opgaver, gik på jagt efter sommerfugle og botaniserede i krattet, gik lærer Fiil over i smedjen for at lave fysikapparater, af hvilke vi endnu har nogle i fysiklokalet.

Som bekendt var der mangel på lærere på det tidspunkt, og allerede fra 1956 havde vi vikar i lærerindeembedet. Af vikarer kan nævnes:

1956: Mette Marie Askgaard, Grethe Andersen,

1957-58: Frøken Madsen, Lis Johansen, Th. Jalk, Jens Peter Jensen, Mette Hagens, Kirsten Agneth Reimann,

1962-63: Karen Grove, Henning Holch Jørgensen, Grethe Daubjerg, Jytte Kallestrup, Preben Johansen, Richard Tange,

1965 -70: Lis Bech Pedersen, Marianne Vestergaard, Emmy Petersen Kau, Birthe Lindrup, Gerda Marie Hansen m.fl.

I Mollerup småbørnsskole virkede frøken Vestergaard, senere fru Asta Pedersen, og da skolen blev nedlagt Kathrine Bonde, som så kom til Ørum. Efterhånden blev også alle lærerstillinger ved Ørum fællesskole besat, og i 1960 startede vi med realafdelingen, selv om der ikke var udsigt til, at vi kunne få nye bygninger opført, så vi måtte nøjes med pavilloner, spændende var det, da vi dimitterede første gang i 1963, og Viborg Stifts Folkeblad skrev også, at det var en historisk dag for skolevæsenet i Ørum.

Selv om der var småt med plads i den gamle skole, havde vi som før omtalt forældremøder hvert efterår, hvortil Johanne bagte, hvad der blev spist. Før jul havde vi julefest, som formede sig på den måde, at der blev ryddet ud i begge skolestuer. I den ene blev juletræet rejst og pyntet, i den anden blev der lavet en lille scene, hvor eleverne opførte julekomedier. Bagefter blev der serveret chokolade med hjemmebagt kage derefter blev der sunget og danset om juletræet. Kl. 14 kom lærer Fiil med eleverne fra Mollerup, og så sluttede vi med gudstjeneste.

Johanne og jeg har oplevet to verdenskrige. Det er nok svage erindringer om den første, bortset fra rationeringer. Derimod var tiden under anden verdenskrig ret alvorlig på grund af besættelsen. Hedvig var lille, født 21/3-1937, og Knud blev født 31/3-1940, så

Johanne lå i sengen den 9. april. Hendes mor var hos os, rejste hjem om morgenen den 9. april, en frygtelig rejse fra Viborg til Nørre Snede, som hun aldrig glemte. Om besættelsetiden kan der læses i bøger og blade, og der skal heller ikke her berettes om de mange begivenheder, men en enkelt kan jeg fortælle: Vi var til konfirmandfest i missionshuset. Under festen kom der bud om, at en var blevet hentet af tyskerne (en god mand, som alle kendte). Pastor Brusch sagde så, at såfremt der var nogen, som havde et eller andet at ordne, skulle vi gå. Vi var nogle fra FDF, som gik hjem og bl.a. fyrede godt op i kaminen. Ikke mere om det, men den 4. maj havde vi ungdomsgudstjeneste i kirken. Jeg sad ved orgelet og lærer Fill var kirkesanger. Da pastor Brusch kom ned fra prædikestolen, kom Anton Kjær ind og meldte om fredsbudskabet, og pastor Brusch vendte sig i kordøren og sagde, at nu var der fred. Da vi kom ud af kirken stod byen bogstavelig talt på den anden ende. Flagene vajede, og om det så var tyskerne i forsamlingshuset kom de og bad om at få et flag hejst på flagstangen. Knud og Hedvig var i seng, men de kom op, og alle vegne blev der festet: på gaden og i husene. Skolestuerne var den følgende morgen pynetet med blomster og grønt, så vi næsten ikke kunne være der. Det var heller ikke meningen, at vi skulle være der hele dagen. Nej da vi havde sunget en time eller to, fik skolen fri. Vi havde i de følgende dage masser af frihedsfester med musik, taler og sang. Murermester A. Dengsø stod i spidsen for et glimrende orkester. Vi havde besøg af adskillige englændere, og en dag havde vi et fodboldhold, som spillede med et hold fra Ørum på fodboldbanen hos Michael Lade. Dengang var danskerne et cyklende folk, og vi kunne cykle i flokkevis til Viborg for at deltage i festlighederne der. Også inden for lærerkredsen blev der festet.

I flere år blev der holdt aftenskole i den gamle skole, somme tider flere klasser. Der var selvfølgelig klasser, som bestod af unge med fagene dansk og regning, men der var også klasser af gifte mænd, der var sprogkursus og regnskabskursus med mere. Jeg sidder her i min skrivebordsstol, som endnu har en sølvplade med indskriften: Aftenskolen i Ørum 1935-36. Et år havde vi 5 klasser. I 1937 havde vi afslutning i aftenskolen i forsamlingshuset med ca. 125 deltagere. Dyr læge Skriver holdt foredrag, der blev drukket kaffe og sunget sange. Det var nok midt i marts måned, og da vi bar sagerne hjem i en stor balje, spurgte Johanne, om hun nu måtte være fri. Hedvig blev født nogle dage senere en palmesøndag. Sådan foregik en del af afslutninger i aftenskolen. For øvrigt har Johanne også undervist i aftenskole. I Rybjerg i håndgerning, i Ørum og Foulum bl.a. i knipling.

Om børnene lidt: Hedvig gik i skole i Ørum til Konfirmation, tog præliminæreksamen fra Fønss' skole i Viborg, var et år i huset, lærte sygepleje i Holstebro, gift 26. oktober 1959 med arkitekt Olaf Brusch. Knud gik i Ørum skole i begyndelsen, i mellemskole på Katedralskolen, senere i gymnasiet, var soldat i Høvelte, på Universitetet i Århus, nu lærer ved Akademiet, gift 10. februar 1967 med laborant Tine Søborg.

I 1957 kunne vi fejre sølvbryllup og ville rejse "langt" bort for at fejre det, men det syntes beboerne ikke om. Når vi havde været til så mange sølvbryllupper, kunne vi ikke være bekendt at "snyde" dem for et gilde. Så var vi nødt til at indbyde i avisen. Det gjorde vi. Vi var 300. Bagermester Møller Laursen ordnede det hele i forsamlingshuset. Vi havde lige fået bygget skolen, så efter middagen var der god plads til folk i skolen og privaten. Der var dækket op i nogle skolestuer, i andre var der underholdning, bl.a. film. Der blev holdt en masse taler, vist en 16-18 stykker, og som sædvanlig ved slige lejligheder får man at vide, hvor god man er. Folk glemmer skavankerne.

Den 1. januar 1960 kunne der holdes 25 års jubilæum. Det blev fejret i skolen den første

skoledag efter juleferien. Jeg fik gaver fra lærere og elever. Den 7. januar var der fest på hotellet, hvor man fejrede os med mindst 12 taler, Om alt dette er der skrevet i Viborg Stifts Folkeblad.

Den 1. april 1970 fik vi kommunesammenlægningen, og da jeg fyldte 67 år i juni 1970, var det naturligt, at vi søgte afsked fra 31. juli. Vor afsked med skolen fandt sted ved dimissionsfesten i skolens gymnastiksal, hvor der blev talt af borgmester Niels Pedersen, viceborgmester Peter Sundstrup, provst Hjorth-Jensen, pastor Engmarksgaard, lærer Børge Kronborg og Thorkild Bundgaard Nielsen samt jeg. Om denne begivenhed kan der læses i Folkebladet.

Senere holdtes afskedsfest i konfirmandstuen med repræsentanter fra kommunalbestyrelse, skolekommission, skolenævn, forhenværende og nuværende lærere, forældreforening samt andre foreninger, som vi har haft med at gøre. Det blev en særdeles smuk fest, som vi mindes med meget stor glæde. Vi fik overrakt gratiale, gaver fra forældre-kredsen, fra forskellige foreninger, og fra FDF. I disse dage modtog vi også mange breve samt hilsener fra gamle elever, som havde læst, at vi rejste fra Ørum.

I 1962 havde vi købt en byggegrund i Nørre Snede, og i 1966 fik vi besked om, at den skulle bebygges, ellers ville kommunen overtage den igen. Det ville vi ikke risikere, og derfor byggede vi et lille parcelhus, som vi lejede ud fra 1967 til 1970, så vi havde et sted at flytte hen. Som sagt, så gjort. Her blev der så også opgaver til os, idet man manglede vikar ved kommunens skoler, så i tre år havde jeg arbejde næsten hele tiden. Johanne havde allerede, før vi flyttede fået at vide, at hun kunne vente at få arbejde med omsorgsarbejde. Desuden har vi familien her i nærheden, så der bliver lejlighed til både at komme på besøg og få besøg. En gang imellem skal vi også til Ørum, for lidt længsel trænger sig af og til på.

Selv om vi således har en del, som optager os, får vi tid til at rejse, og foruden to rejser til Norge med FDF og to rejser med samme til Tyskland, så har vi været i Holland med World Friendship i 1947 og igen i 1965, da vi selv kørte Holland rundt. I 1950 var vi ca. en halv snes fra Ørum-Viskum-Vejrum, som rejste med Danropa til Oberammergau for at se passionsskuespil. Det var en stor oplevelse. I 1964 var Knud og jeg tre uger i Rom for at studere. Turen var ordnet gennem DSB, men vi var os selv, travede rundt i byen og var flere gange på alle de historiske steder. I 1966 boede vi i en Hytte i nærheden af Fagernes i 2 uger sammen med Harald Thisted. Vi foretog adskillige ture rundt i Valdres. I 1968 havde vi en sommerbolig i Østrig sammen med en fætter og kusine fra Fredericia. I 1969 var vi igen sammen med Harald Thisted i Norge, kørte gennem Østerdalen til Trondheim, fløj derfra til Bodø, hvor vi så midnatssol. Så kørte vi fra Trondheim til en hytte i Rondane, hvor vi boede den sidste uge.

Da vi så tog ophold i Nr. Snede, havde vi ikke så langt til Billund, og herfra har vi haft ture til Tenerife i 1970, Jugoslavien i 1971. Jeg sammen med Frølund fra Thyborøn til Israel i februar 1972. I maj 1973 var jeg så rejseleder for et hold på 25 ældre til Gardasøen. I 1973 var vi ved Costa del Sol i februar, og i juni startede vi så på vores længste tur til Nordkap, som blev vor største rejseoplevelse gennem de 4 nordiske lande. I 1974 var vi på blomsterøen Madeira i juni, og om efteråret var vi i Tunesien, første gang med Spies rejser, men en vældig oplevelse. I 1975 var vi hele familien, alle ti i Norge på bondegården Holsæteren, og i 1976 rejste vi så igen til Afrika, til Marokko, så vi har to gange været i Sahara, i Tunesien var der sandørken, i Marokko stenørken. Sommeren 1976

gik turen i bil sammen med Siggaard Andersen til Dalarna og Siljansøen. Turen var ordnet gennem FDM. Gennem FDM har vi også de senere år haft en campingvogn i august måned.

For at have en lille smule samling på de største begivenheder følger her uddrag fra Viborg Stifts folkeblad i anledning af jubilæet og afslutning:

25 ÅRS GERNING SOM LÆRER VED ØRUM SKOLE.

Nu er der gået 25 år, siden førstelærer Johs. Andersen begyndte sin gerning som lærer ved Ørum skole. Johs. Andersen er landmandssøn fra Klovborg, og han blev i 1930 dimitteret fra Nr. Nissum seminarium. Da førstelærerembedet blev opslået ledigt, efter at lærer Mortensen havde taget sin afsked, var lærer Andersen blandt ansøgerne. Han blev indstillet som nr. 1, og den 29. december 1934 flyttede han med sin familie til Ørum.

EN TID, DA DER VAR OVERFLOD AF LÆRERE.

Situationen var helt anderledes. Der var overflod af lærere, og der kunne være op til 180 ansøgere til et vinterlærerembede. Når jeg ser tilbage, er det med taknemlighed mod dem, der sad i skolekommissionen. Det har været 25 gode arbejdsår, takket være et godt samarbejde med myndighederne og ikke mindst med lærerinde Dorthea Sørensen, hvis hjem har betydet uendelig meget for os gennem årene.

FØRST I 1957 KOM DEN NYE SKOLE.

Allerede i 1935 talte man om at bygge den nye skole, men inden planerne var udarbejdet, kom krigen og væltede det hele. Efterkrigstidens knaphed på byggemateriale spillede ind, og først i oktober 1957 kunne vi flytte ind i de lyse lokaler i den nye fællesskole. Her har vi fået alle de nye fag med plus specialundervisning, som jeg savnede meget i den gamle skole. Den nye skolelov stiller alle børn på land og i by lige, og det er et stort fremskridt; der har alt for længe været for stor forskel på dette område.

HVILKE FAG ER DE VIGTIGSTE I UNDERVISNINGEN?

Grundlaget for hele skolegerningen er danskundervisningen. Her får eleverne øjnene op for alt det nye, de møder, når de kommer i skole. Læsning er skolens vigtigste fag, og i min danskundervisning har jeg altid lagt vægt på sprogforståelse, grammatik, analyse og stilskrivning. De fag, som interesserer mig mest er dansk, regning og kristendomskundskab.

ER BØRNENE IKKE SÅ LETTE AT HAVE MED AT GØRE, SOM DE VAR

TIDLIGERE?

Jeg tror ikke, der er stor forskel på børnene i dag og forhen, selv om de nok i dag er lidt friere i deres opførsel. I mange tilfælde må en del af skylden for, at unge bliver urostiftere, lægges på hjemmene. Det er, som om denne kontakt mellem forældre og børn, der er så vigtig for børnenes udvikling, undertiden mangler, og det kan skade. Hvis en lærer ikke får den fornødne støtte fra hjemmet, kan hans arbejde let blive svært.

GLÆDE OVER ARBEJDET I FDF.

Der har også været tid til offentlige hverv?

Min fritidsinteresse har altid været i FDF, kredsfører i 20 år, nu kun formand. Jeg har altid glædet mig over at være sammen med mine gamle elever uden for skolen. Mange herlige ture har vi haft, både herhjemme og i udlandet. Det er mit ønske, at vi ved 25 års jubilæet kunne få rejst den weekendhytte på den grund, som Harald Thisted har skænket i Thorsager.

ER DER ET JUBILÆUMSØNSKE?

Ja, og det er, at når vi nu får oprettet en realafdeling ved Ørum fællesskole, så må vi ikke glemme, at det først og fremmest er folkeskolen, det gælder om at gøre god. Heldigvis har vi trods lærermangel her en fast stab af dygtige og flinke lærere, som det er en fornøjelse at samarbejde med.

Johs. Andersen har i mange år været i bestyrelsen for Viborg Amts plejehjemsforening og i 6 år formand. Han har været formand i børneværnsudvalget samt lærernes repræsentant i ungdomsnævnet.

Fra Martin Sørensen modtog Folkebladet denne hilsen:

I de 25 år har Andersen og hans hustru vundet mange venner blandt beboerne, børnene, forældrene samt mange andre, som det afholdte lærerpar er kommet i forbindelse med. En lærer på landet har i langt højere grad end i byen kontakt med børnenes hjem og befolkningen i det hele taget. Lærer Andersen kaldte man aldrig forgæves på. Mange af børnene har han fulgt så at sige lige fra vuggen med dåben, videre til konfirmation, bryllup og andre mærkedage. De mange tillidshverv har han varetaget med den for ham så karakteristiske vitalitet og sprudlende humør. Hans væsen og gode humør har skaffet ham venner langt uden for sognets grænser.

Han har altid været en travl optaget mand. Ofte var der bud efter ham som taler ved møder og sammenkomster, og med uvurderlig støtte af sin hustru har han kunnet magte at overkomme alt det, der blev ham betroet,

Med den nye skole og nye og flere lærerkræfter går Andersen nu ind i næste periode, der forhåbentlig vil bringe ham den aflastning, der, efterhånden som årene er gået, må være tiltrængt. Det er vist ikke mange hjem i by og omegn, som lærerparret ikke har gæstet, og de, der selv har aflagt besøg i Andersens hjem, vil længe huske det indtryk, hjemmet og den store gæstfrihed gør. Nævnes skal det også, at var der glæde eller sorg til huse hos naboer og venner, kom hr. og fru Andersen med deres deltagelse og trøst.

AFSLUTNING

Borgmester Niels Pedersen takkede Andersen for en god indsats og for et godt arbejde, hvorved han har bidraget til, at skolevæsenet i Tjele kommune har fulgt med i udviklingen.

Viceborgmester P. Sundstrup: Det er med vemod, vi tager afsked med Andersen. Gennem mere end 35 år fik han sit virke ved skolen i Ørum, hvor han ikke nøjedes med at gøre sin pligt, men betydeligt mere. I kommunen er vi taknemmelige over det stude, skolen i Ørum er nået til, og det er i første række Andersens skyld.

Provst Hjorth-Jensen: I 1859 skrev H. C. Andersen under en rejse gennem Tjele kommune sangen: "Jylland mellem tvende have," som netop siger noget om heden. Den gang kunne man køre fra Ørum til Ribe gennem heden, og i en trediedel af den tid har Andersen været i Ørum. Jeg vil gerne takke for den venlighed, vi har mødt i Ørum skole, men også i kirken, hvor skoleinspektør Andersen havde sit virke i mange år. Jeg vil håbe, at samarbejdet mellem kirke og skole vil fortsætte til gavn for begge parter.

Pastor Engmarksgaard: Andersen er kendt som en mand, der gjorde en stor indsats i skolens tjeneste, men også på andre områder har han betydet noget for sognets liv. Han var med til at sætte FDF og Unge hjem i gang, men også mange flere steder har han været initiativtageren. Han har også været med til at afstikke de nye linier for skolen i Ørum.

Formand for lærerrådet Børge Kronborg: Der er noget mærkeligt i, at vi skal tage afsked med Johs. Andersen. En skole kan være mange ting, men det er en arbejdsplads, både for elever og lærere. Johs. Andersen har forstået at skabe et godt arbejdsklima, hvilket også ses af, at ingen lærere de sidste 12 år har forladt skolen, uden der var tale om en forfremmelse. Tak til skoleinspektør Johs. Andersen og fru Andersen for årene ved Ørum skole.

Thorkild Bundgaard Nielsen, 3 real takkede på realisternes vegne for Johs. Andersens indsats i Ørum skole.

Derefter holdt Johs. Andersen en takketale for de 35 år ved Ørum skole, takkede for gaver fra elever i hovedskole og realklasserne.

For at ingen skulle blive glemt indrykkede vi denne annonce i avisen:

HJERTELOG TAK,

til elever, lærerinder og lærere ved Ørum fællesskole, beboerne i skoledistriktet, skolenævnet ved Ørum fællesskole, kommunalbestyrelsen og skolekommissionen i Tjele kommune, forhenværende elever, foreninger, FDF, Ørum børnekreds samt venner og bekendte for gaver, blomster og breve, som vi har modtaget ved vor afsked med Ørum skole. Desuden vil vi gerne bringe en hjertelig tak til alle, som vi har arbejdet sammen med gennem de 35 år.

Johanne og Johs. Andersen